

Homeopátia: tudományos tényekkel nem bizonyított alternatív gyógyítási gyakorlat továbbélése

Simon Lajos és Kata Mihály

A homeopátiás terápia a legkülönbözőbb kultúrájú társadalmakba mélyen beágyazódott. Eredménytelenek vele szemben a tudományos bizonyítékok hiányára hivatkozó érvelések. Mint áltudományos módszert folyamatosan támadják, s úgy tűnik, nem sok eredménnyel! Tolerálják! Sőt, tanítják! A köznép gondolkodását jelentősen befolyásolja, hogy képzett szakemberek is cselekvő résztvevői a homeopátiás terápia gyakorlatának. A tudomány sose békülhet ki e helyzettel! Pozitívum talán, hogy a megrögzött „öngyógyítók”, s e módszerben hívők ezen ártalmatlan „gyógyszereléssel” kiélik tenni akarásukat, s nem nyúlnak más, „kártékonyabb” szerekhez?! Forgalmazásukkal kapcsolatban elvárt annak tudatosítása, hogy a homeopátiás szerek hatékonyságát semmilyen tudományos bizonyíték nem igazolja, s az indikációval történő engedélyezésük csak az allopatíás szerektől elvárt kritériumok teljesülése esetén lehetséges. – Jelen cikkünkkel – elsősorban az interneten elérhető adatokra támaszkodva – a homeopátiában bízó emberek figyelmét szeretnénk a realitásokra irányítani.

A homeopátiáról, röviden

A homeopátia megalapítójának élete és története jól ismert. *Hahnemann* (1755–1843) [1], művelt, több európai és más nyelvet beszélő német orvos szakított a korabeli orvoslások drasztikus és káros módszereivel. Úgy vélte, hogy a purgálás, a hánytatás, az izzasztás, az érvágás (vérlevétel), a forró tapaszok és növényi szerek alkalmazása a betegségek nagy számához viszonyítva, nagyon szegényes lehetőségek. Közülük több, ahelyett, hogy segítene, inkább károkat okoz. Helyettük egy új „ártalmatlan” módszert, az ún. **homeopátiás terápiát** vezetett be. Ezt egy természetes növényi anyag, a kínakéreg kivonatának hatására alapozta, amit ismételt adagolva, egészséges személyeken a malária tüneteire emlékeztető lázas állapotot hozott létre. E megfigyeléséből indulva fogalmazta meg általános következtetését, amely szerint mindazok a szerek, amelyek egészséges embereken közepes, vagy nagyobb dózisokban betegségek tüneteit okozzák, nagy hígításokban alkalmasak az azonos tünetekkel járó betegségek gyógyítására. Ez az ún. „szimile-törvény”: [„*simile similibus curentur*”, „*hasonló hasonlót gyógyít*” (1796)]! Hasonló elképzelést már *Boyle* is felvetett, és élt az európai népek hiedelmében az ún. „szignatúratán” [2], mely szerint az élőanyagok valamihez való hasonlósága (pl. színe) megmutatja terápiás rendeltetését. A *Hahnemann* nevéhez fűződő tan teljesen szemben áll: a *Galenusz* által bevezetett „*contraria contrariis curentur*” elvvel, amely egy szer gyógyító hatását a betegségek szimptomáinak gátlása alapján definiálja. Például: ha egy szer, egy beteg emelkedett hőmérsékletét, vagy fájdalmát stb. képes csökkenti, akkor az, e szimptomát okozó betegség kezelésére használható. A modern orvoslásban valójában sem a „szimile-törvény”, sem az ellentéte nem létezik! [3]

A szimilék kutatása abból állt, hogy különböző farmakológiai szerek, változó közepes dózisait, önkísérletekben vizsgálták és megállapították, hogy milyen általános tüneteket mutatnak (gyógyszerkép). Majd ez utóbbiakhoz hasonlították a gyógyítani kívánt betegségek tüneteit (betegségkép). Minél jobb a megegyezés a két tünetegyüttes között, annál hatékonyabbnak tartják a kiválasztott szimilét, amit azután olyan nagy hígításokban

alkalmaznak, ami már – a „gyógyító hatáson” kívül – semmilyen más hatást nem vált ki. Napjainkban a homeopátiás szerekben nagy a választék. Ezért a praktizáló orvosok ritkán folytatnak szimile-kutatást. Megelégszenek a homeopátiás repertóriumokban (gyógyszerkönyvekben) megtalálható szerekkel és indikációkkal[4-10].

Maguk **a homeopátiás szerek** – hasonlóan a konvencionális gyógyszerekhez (néha ugyanazok!) – ásványi, növényi és állati eredetűek. Fontos, hogy minőségi követelményeik megfeleljenek a konvencionális gyógyszerektől elvártaknak. **Hígításukat Hahnemann** szerint addig kell növelni, amíg a szimptomát okozó hatásuk teljesen eltűnik, sőt, ezen túlmenően olyan végtelen hígítást kell elérni (2X, azaz kétszer decimális = 1/100 = 1C; 4X = 2C=1/10 000; 6X = 3C=1/1 000 000, más jelöléssel: D1 = 1:10-es, a D2 = 1:100-es, ... a D10 = 1: 10 000 000 000-es hígítást jelent.), amikor az oldatban (keverékben) a szimiléből szinte már semmi sem található! Ilyen hígítás például: a 12C, vagy a nagyon kedvelt 30C, amikor a homeopátiás szer egységenkénti koncentrációja kisebb, mint 1 molekula (1 mólnyi anyagban, az Avogadro-számnak: $6,023 \times 10^{23}$ számú atom, ill. molekula van)! **Hahnemann** szerint a gyógyító erőt a hígítási folyamatban alkalmazott rázás/keverés („szukkuszio” = sorozatos hígítás-rázás, azaz **a „dinamizálás”**) okozza. Ennek alapján a kis hígítású oldatot „alacsony/kis potenciálúnak”, míg a nagyon nagy hígításút „magas/ nagy potenciálúnak” nevezik. Ez a felfogás teljesen ellentétben van a mai, tudományosan elfogadott farmakológiai aktivitás értelmezésével, amely szerint a kiváltott hatás intenzitása egy adott gyógyszer koncentrációval (adagjával, *dosis curativa*) arányos. Hogy milyen szabályozás alapján[11] és milyen betegségekre ajánják e szereket ezt jól mutatja a WHO által közzétett lista[12].

Nézzük meg a kérdést **az elkészítés** oldaláról is: irányelv egy homeopátiás gyógyszerkönyv. Kétféle módon készíthető el például a gyakran alkalmazott 30C-s oldat: vagy az 1: 100 arányú törzsoldat egymást követő 29-szer ismételt hígításával, vagy pedig kiszámítva a 30C-s hígítás anyagtartalmát, s azt juttatjuk a kívánt végső térfogatú vízhez, vagy alkoholos oldathoz [13]. (Ez utóbbi esetben is hígításból kell dolgozni, mivel a kívánt anyagmennyiség mérlegesen lemérhetetlen!) Bármelyik módszer szerinti készítés sem tűnik egyszerűnek. A klasszikus hahnemann-i készítés az elsőt követi. A szilárd gyógyszerformák lényegében hasonlóan, csak golyósmalomban homogenizálva készülnek. Kérdés, hogy e készítményekkel szemben milyen a minőségellenőrzés? Erre a választ **Homeopátiás Gyógyszerkönyvek** előírásai adják meg[8-10,14].

A **homeopátiás kezelés** a beteg alapos megfigyelésével és szimptomáinak pontos felmérésével kezdődik. Ezt követően a repertóriumából (homeopátiás *materia medica*) kerül kiválasztásra a szer, amit az orvos felír. Fontos, hogy az orvos saját tapasztalatát is adja hozzá a „*materia medica*”hoz, hogy a terápia „személyre szabott” legyen, s egyúttal lelki kezelést is nyújtson. Végülis a beteg testi léleki egyensúlyát kell helyreállítani! Ha tekintetbe vesszük a „betegképkép” meghatározására fordított beszélgetés mélységét és időtartamát, ami minimálisan félóra, vagy akár több is lehet, a kívánalmak biztosítva látszanak (ez utóbbit érdemes összevetni: a konvencionális kezelések egy-egy személyre fordított idejével)!

Manapság – „önbevalláson” alapuló tünetek alapján – már **az interneten is** sok elérhető terápiát kínálnak. Például a népbetegségnek számító magasvérnyomásra három lépésben[15]. Az első lépés: kérdőív alapján a személyes adatok, s a szimptomák felmérése és elektronikus elküldése. A második: a terápiás szer felírási díjának, ugyancsak

elektronikus átutalása (Visa elfogadva!), s végül a harmadik: a homeopátiás szer receptjének e-mail-ben történő megküldése, amit a beteg korlátozás nélkül bárhol kiválthat [16]. Mellékhatásoktól és toxikus reakcióktól nem kell tartani. Figyelemre méltó, hogy az interneten ajánlkozó orvos, mivel indiai, honfitársainak 50%-os kedvezményt kínál. Hogy hatásos-e a javasolt homeopátiás szer, arról nem szól a fáma, de a módszerről, minden túlzás nélkül elmondható, hogy imponálóan egyszerű: nincs sorban állás – a személyes orvos-beteg kapcsolat híján – kizártak a bonyolult vizsgálatok, differenciál diagnózis stb. Maximálisan érvényesül **a páciens személyes szabadsága**, de minek árán? Nem kis veszélyeket rejt magában, ha valaki befolyásolni engedi magát az ilyen egyszerűségekre törekvés szirén-hangjai által. Érdekes egy magyar nyelven hirdetett szer is: az *arsenicum album* (arzén-trioxid) 9-30C koncentrációban tartalmazó [17], ami annyi mindenre hat (lásd a hirdetésben a felsorolást!), hogy az már több mint gyanús! Kissé tudományosabb köntösben feltüntetve javasolja *arsenicum album*ot, más szerekkel együtt: *Dr Lam* is [18]. Kiszámítható, hogy a csapvízben, amit mindenki fogyaszt, több a megengedett arzén tartalom, mint a 30C-s készítményben!

A betegség kiváltó okait Hahnemann nem tartotta anyagi természetűnek. Ebből akár az is következhetne, hogy a gyógyuláshoz anyagra talán nincs is szükség? Nincs ezzel teljes összhangban az ókori görög időkből származó „miasma-elmélet”, amit ő is vallott, s amely szerint, a betegségek környezeti és szellemi eredetűek. Szerinte az egészséget a szervezet egyensúlya, harmóniája, egy „spirituális életerő” biztosítja, aminek erősítése és betegség esetén a helyreállítása a gyógyítás feladata, szimilé alkalmazásával. Mind a korabeli, mind a mai orvostudomány nem rendelkezik megfelelő eszközökkel a „miazmak” szellemi okainak a feltárására, de „a homeopátia működik”, mondják a módszer elkötelezettjei, annak ellenére, hogy tudományos okait ismernék [19]. Hitelt érdemlő oldalról ennek semmi bizonyítékát nem látják [20]. Azt is állítják, hogy a kóros állapotot konvencionális (allopátiás) gyógyszerekkel nem lehet gyógyítani, mert azok csak a szimptomák megszüntetésére alkalmasak, de a „**vitalis erő**” helyreállítására nem.

Egyszerre csak egy homeopátiás szert használjon a beteg, hogy elkerülhető legyen az interakció hangsúlyozta *Hahnemann*. Ezt egy vasrúd egyirányú dörzsölésével, mágnesezésének analógiájával magyarázta. Ennek eredményeként a vasrúd képes egy másik vasrudat magához vonzani és minél intenzívebb és szorosabb a dörzsölés, annál nagyobb vonzóhatás alakul ki. Mellesleg az *egy gyógyszer egyidejű alkalmazásának* elvét már *Avicenna* (980-1037) is használta egy-egy gyógyhatású szer (gyógynövény vagy ásványi anyag) hatásának bizonyítására. Kérdés, hogy **korunk betegei** hogyan tudnák/tudják kivonni magukat a környezetből származó számtalan anyag egyedenkénti és együttes hatása alól? Különösen, akkor, ha a hatás egy nagyon nagy hígításban jelenlévő anyagra alapozott?

A lefektetett alapelv szerint minden mikro-, vagy makro-mennyiségben jelenlévő testidegen anyag zavar! „Ha a hígításra alapozott homeopátia-törvény működik, akkor az tapasztalja a legerősebb aktivitást, aki legkevésbé használ homeopátiás szert, azaz, aki egyáltalán nem használ”! *Phil Plait* szerint: „If homeopathy works, then obviously the less you use it, the stronger it gets. So the best way to apply homeopathy is to not use it at all”. Ilyen esetben viszont a hatás létrejöttének egyik kívánalma, a dinamizálás („szukkusszió”) nem teljesül!

E humoros, nihilista állítás mellé felhozható az is, hogy *Hahnemann* élete késői szakaszában, saját tanainak annyira befolyása alá került, hogy óva intett a „túldinamizált” szimilék alkalmazásától, az általuk „lérehozott” veszélyes, sőt, fatális következményektől. Azt is tanácsolta e szerek készítőinek, hogy véletlenül se tartsanak ilyen szert köpenyük zsebében[21]. E szerint a „túldinamizált” szimilék egyfajta „távhatást” is képesek kifejteni anélkül, hogy bevennék őket! A dózisokat illetően, azt javasolta, hogy kerülendők a nagyobb dózisok (a magasabb koncentrációjú anyag adása), mert azok mellékhatást válthatnak ki. Helyette – a beteg állapotától függően – ismételni kell a kisdózisok adását.

Hahnemann tevékenységének **fontosabb elemei** a következőkben foglalhatók össze. Felismerte a korabeli gyógyítási módszerek „szegényes voltát” és közülük számosnak, pl. az ismételt vérvétel (érvágás) kifejezetten ártalmas következményét. Nem fogadta el kora egyik jelentős farmakológusának, *Cullen*nek azt a vélekedését, amely szerint a kínakéreg mint „adsztringens gyomorerősítő” fejt ki malária ellenes hatását. Helyette a kísérletes vizsgálat fontossága mellett érvelt. Nevéhez fűződik a kísérletes farmakológia módszerének bevezetése, megelőzve ezzel az élettan, kórélettan és a biofizika tudományok kialakulását. Előremutató volt: a betegek testi-lelki egyensúlyának a helyreállítására törekvése (mai szóhasználattal: homeosztázisz helyreállítása) a betegségek akut és krónikus csoportokba sorolása, és megkülönböztető tulajdonságaiknak leírása. Azonban semmi sem indokolta pl. a külsőleges kezelések „törvényen kívül helyezését”. Egyébként a homeopátia-tan 51 kérdésre kiterjedő kritikáját érdemes pontról-pontra megszívlelni[3]. Fontos hangsúlyozni, hogy *Hahnemann* nagy tekintélynek örvendett és elméletét sikerült széles szakmai körökben ismertté tennie és elfogadtatnia, de az általa célként hangsúlyozott: „spirituális erő”, a szervezet egyensúlyának és harmóniájának a helyreállítása, a személyre szabott terápia a modern orvoslásnak ma is elérendő feladata.

Homeopátia napjainkban

Erősen kritizálható, hogy sem ő, sem korai követői nem tekintették céljuknak a betegségek megelőzését és a kiváltó okok kutatását. E hozzáállás a gyógyítási módszerük stagnálását és fejlődésképtelenségét eredményezte. Ami a homeopátiás orvoslás és a korabeli masszív kezelések eredményeinek összehasonlítását illeti, *Hahnemann* közel 50 éves tevékenysége egyértelműen az előbbi javára billentette a mérleg nyelvét. Ez alapján nem meglepő, hogy az Egyesült Államok Orvosi Társasága tiszteleti tagjává választotta *Hahnemann*t. Halálát (1843) követően – hasonlóan más eszmékhez – tanai és módszerei napjainkig tovább élnek. Elterjedtségüket és hatékonyságukat hazánkban és a világ más országaiban számos releváns tanulmány kritizálja[3,22].

A homeopátiás kezelések alapjait tudományos módszerekkel nem tudták igazolni annak ellenére, hogy az elmúlt 200 évben, a tudomány fejlődésével párhuzamosan, számos módon megpróbálkoztak ezzel. Nem tekinthető bizonyítónak: az eltérő hatóanyag-hígítások aktivitására apelláló Arndt-Schultz-törvény, amely szerint minden farmakon kis hígításban stimulál, nagyban gátol, s még nagyobbban pedig letális[23] továbbá a dinamizálás (rázás, „szukkusszió”), a hígítás során keletkező hő („hő-teória”), az elektromosság, a mágnesség, elektromágnesség, mágneses-magrezonancia, dielektromos-index-mérések, a „víz molekuláinak emlékezése” és a Brown-mozgás-jelensége sem. Nem hozott eredményt a bonyolult „polimerláncok” képződésének az értelmezésbe vonása[22]. Ugyancsak hatástalannak bizonyultak a fiziológiai, biológiai

alapokra apelláló érvelések. Maradt egyedülként az eddig legáltalánosabban elfogadott, s minden farmakológiai hatásnál számításba veendő **placebo-hatás**[22,24-26], aminek nagysága, különböző kórképekben – egyes vizsgálatok szerint – elérheti az 50%-ot[27]. Nem változtat a homeopátia megítélésén az sem, ha napjainkban egy „placebom-komplexet” és az agyban a COMT-enzimet nevesítettek a placebo-hatásért felelősnek (*Gary Greenberg: What if the Placebo Effect Isn't a Trick*[28]? Placebo-hatás képezheti mindazon alternatív szerek pozitív hatásait is, amiket kettősvak klinikai kísérletekkel nem sikerült bizonyítani.

A placebo-hatás „édes testvére” a „nocebo-hatás”, ami akkor alakul ki, amikor a beteg a gyógyszer mellékhatásaitól félve, olyan negatív pszichikai állapotba kerül, amiáltal csökken egy farmakon hatása[29]. Az előzőekben felsoroltak mellett figyelemre méltó: alternatív szerek „kétes eredetű hatásainak” bevonása az „integratív medicinába” az Egyesült Államokban. Ennek során: konvencionális és vele „együttható” alternatív szert/módszert (személyre-szabottan) kombinálva alkalmaznak[30]. Ezáltal jelentősen csökkenthető a magasvérnyomás, az irritábilis bélszindróma (IBS), a fájdalom, a depresszió stb. kezelésére alkalmazott konvencionális gyógyszerek dózisa[31,32].

Az első homeopátiás kórházat 1832-ben nyitották meg. Ezt követően a világ számos városában alakult és szűnik meg ilyen intézmény[33]. 1920-ban az USA-ban bezárt a homeopátiás elveken alapuló orvosi iskola. Ugyanakkor az egész világon, de főleg Indiában és Kínában a homeopátiás orvoslást ma is oktatják és gyakorolják. A legkiterjedtebb homeopátiás infrastruktúrával India rendelkezik[34-36]. Az Egyesült Királyságban, az USA-ban és Németországban törölték a hivatalos alapellátási gyógymódok sorából[37-39]. Több fejlett országban viszont költséghatékonynak tartják a módszert[40]. Homeopátia támogatására irányuló „pénzgyűjtés” különféle módjait („crowdfunding” CroFundMe) figyelhetjük meg napjainkban az USA-ban (Crowdfunding Homeopathy for Cancer: A Very American Thing 220 Cancer Patients Campaigns Raised \$1.4 Million)[41,42].

Svájcban *Bornhoft* és *Matthiessen* 2011-ben könyvet írt a homeopátiáról (*Bornhoft Gudrun and Matthiessen Peter F.: Homeopathy in Healthcare*, Springer, 2011[43]), amiben kifejtik, hogy a kezelések hatásosak és gazdaságosak. Egyébként Svájcban a lakosság 85%-a igényli az alternatív szereket öngyógyításra, s talán éppen ezért, a betegbiztosítók térítik a homeopátiás kezeléseket is[44,45]. Sokkoló, hogy egy reprezentatív felmérés szerint Svájcban a megkérdezettek 39%-a jobban hisz az alternatív szerek rákellenes hatásában, mint a konvencionális terápiájában[46]. Meglepő az ilyen közvélekedés egy olyan országban, ahol a konvencionális gyógyszerek sikeres tömeggyártása folyik. A WHO[47] és az EU[48] az Európai Akadémiák Szövetsége (EASAC)[49] az MTA[22] egyaránt tényekkel nem bizonyítottanak tartja a homeopátiás orvoslást. 40 homeopátiás szövetség tevékenykedik Európában[50]. Valamennyi EU-s ország és a világ más országai is rendelkeznek adaptált, vagy saját jogszabály-rendszerrel a homeopátiát illetően.

Magyarországon: a 2001/82/EC az állatgyógyászati, a 2001/83/EC a humán (ill. módosításai: a 2004/28/EC, valamint a 2004/27/EC) az EU-s utasítások az irányadók. A *Magyar Közlöny* 207/2018. számában megjelent: 1997. évi CLIV. egészségügyről szóló törvény módosításait egy szakmaközi bizottság konkretizálta *Gyógyszerészet*, 63(2), 116 (2019). E szerint a homeopátiás szerek kiadási blokkján írásban kell tájékoztatni a pácienseket arról, hogy „A homeopátiás készítmények hatásossága a hagyományos

(allopátiás) gyógyszerekéhez hasonló klinikai vizsgálatokkal általánosan nem igazolt.” Ebből az következik, hogy egyébként (nem általánosan!) igazolt? Az irodalomban nem ismert olyan vizsgálat, amely homeopátiás készítményt a placebonál hatékonyabbnak talált volna. A magyar szabályozás kapcsán az is felvetődött, hogy a homeopátiás szereket ne nevezzék gyógyszernek!

Magyarországon a homeopátiás szerek újabkori forgalmazásának engedélyezéséért *dr. Zajta Erik* (1929–2019) sokat fáradozott. 1990-ben megalapította az osztrák *Dr. Peithner-cég* budapesti irodáját. 1991-ben megalakult *Magyar Homeopátia Egyesület*, aminek aktív tagja lett *dr. Zajta Erik*, s nyugdíjba vonulásáig az orvoslátogatók képzését irányította. Érdekes betekintést nyújt elképzeléseiről két alapvető cikke: *A homeopátia gyógyszerészi vonatkozásai: Gyógyszerészet*, 45(2), 83-89 (1991) és a *Rövid visszatekintés a hazai homeopátiás gyógyszerkészítés múltjába: Gyógyszerészet*, 48(11), 727-730 (1994).

A homeopátia tudományos megítélésével és hazai szabályozásának aktuális kérdéseivel „*Gyógyszertár*” című szaklap januári számában foglalkozik. A februári számban *dr. Sal Péter* gyermekgyógyász, homeopáta orvos és *dr. Garamfalvi Zsuzsanna*, a Simon Patika vezetője (Budapest) közöl támogató véleményt. *dr. Boldogkői Zsolt* biológus professzor a szegedi *Telin TV* idei március 9-i esti adásában majd azt követően a Hír TV-ben: *dr. Kecskés Ildikó* homeopáta orvosnővel folytatott heves vitát[51]. *Dr. Boldogkői Zsolt* gratulált: a Kormánynak és a Magyar Gyógyszerészi Kamarának a homeopátia téren megtett lépésekhez. Szerinte „*ezen készítmények hatékonysága nem igazolt*”, másként megfogalmazva „*bizonyítottan hatástalanok*”. Velük kapcsolatosan, a döntő lépés az lenne, ha megkövetelnék a gyártóktól, hogy a homeopátiás termékeik hatékonyságát vizsgálatokkal igazolják.

Nyilatkozott e kérdésről a *dr. Nagy Ildikó*, a szegedi Kálvin téri Pingvin Patika vezetője is: szerinte a betegek nem keresik nagy gyakorisággal a homeopátiás szereket. Helyettük: a bizonyított hatékonyságú gyógyszereiket ajánlják[52]. Nem ezt látszik alátámasztani a jelenleg forgalomban lévő 414 féle homeopátiás szer, amelyek közül 49 (korábban engedélyezett!) indikációval hirdetve került forhalomba. Ha az azonos anyagot, különböző koncentrációkban tartalmazókat külön-külön számoljuk, akkor most a forgalomban lévő összes készítmény 3089[53]. Ez már nem tekinthető kevésnek forgalmi szempontból sem.

A homeopátia hatékonyságának kedvenc bizonyítékaként hozzák fel, hogy az emberi pszichével nem rendelkező állatok is meggyógyulnak e szerektől! –*No, lám!* – Az állatorvosok objektív érvelése ezt úgy magyarázza: 1) az állat nem is volt olyan súlyos beteg és a szer nélkül is rendbe jött volna, 2) a gazdi, a kis kedvencet sajnálja (meg magát is: „már elég sok pénzt költött rá”), kicsit jobban odafigyel, gondosan ápolja és etetgeti, gyakrabban kényezteteti és szeretgeti, esetleg titokban hagyományos gyógyszert is ad neki, s az eredmény: a kedvenc látványosan „meggyógyul”.

Kérdés, hogy mi viszi rá az embereket a homeopátiás szerek használatára? Tradicionálisan rögzült az embereken, hogy a homeopátiás szerek nem veszélyesek, öngyógyításra korlátozás nélkül elérhetőek. Ok lehet a konvencionális, evidencián alapuló terápiákból való kiábrándulás. Kétségtelen, hogy a tudományos eredményeken alapuló orvoslás nem tud jónéhány betegséget meggyógyítani, sőt minden betegség gyógyítására, a jövőben sem kínálhat lehetőséget! Emellett negatív hatású lehet: több gyógyszer, különösen az együttszedetek, mellékhatása. Ez utóbbi gyakori az idősebb

betegek körében. Valóban: számos mellékhatás van! Talán azt is lehetne mondani, amelyik gyógyszernek nincs mellékhatása, annak a hatása is kétséges. Nem mondhatók bizalomfokozónak a rákellenes terápiák sem! Ezt a társadalom egyre szélesebb rétegei érzékelik. De mindezek nem lehetnek támogató érvei a homeopátia hatékonyságának a konvencionális orvoslással szemben[54]. A betegek gyógyítására csak a tudomány az egyetlen bizonyított lehetőség. Ha a terápiákat a beteg oldaláról nézzük: hatásos és hatástalan kezelés van! Az, hogy ez tudományosan bizonyított, vagy sem, az egy másik, de a beteg szempontjából nem kardinális kérdés! Ha az orvostudomány mást mondana a homeopátiáról, mint amit az előzőekben felsoroltunk önmagával kerülne ellentmondásba. A lakosság széles rétegeitől nem várható el, hogy a tudományos érvek ismeretében cselekedjen, és talán ennek is köszönhető, hogy a homeopátiás terápia jelenlegi szabályozása nem mondható szigorúnak. Számol a betegek hiszékenységgel, a gyártók intenzív marketing tevékenységével, s azzal, hogy áttörés e területen nagyon nehezen érhető el.

A gyógyszertárak pénzügyi helyzetét ismerve rájuk fér, a homeopátiás szerekből és étrendkiegészítőkből eredő *forgalombővülés*. Kívánatos, hogy az alacsony forgalmú gyógyszertárak valahogy pótolni tudják, a botrányosan alacsony árús követelményét!

Figyelemre méltó dr. *Dobson Szabolcs* „dühös” közleménye (2018. november): „*A szakpolitikai hülyeséget a homeopátia korlátozása nem gyógyítja*”. Írásában a homeopátiás szerek védelmében felhossa: hogy a tradicionális növényi készítmények és a több évtizeddel ezelőtt engedélyezett, az akkori klinikai evidenciákon alapuló gyógyszerek, megbuknának a „mai megfelelés kritériumain” s hozzá teszi, hogy a konvencionális gyógyszerekkel előidézett polípragmázia sokkal veszélyesebb. Felveti, hogy neves tudósok miért foglalkoznak ilyen dolgokkal!

Több kérdés merül fel: az engedélyezéssel a gyártókkal, szakszemélyzettől elvárt hozzáállással és a publikumtól elvárható magatartással kapcsolatosan. Tudomásul kell venni, hogy a „homeopátia” egy jó marketing név („brand name”) sokkal jobb mint bármi más (a „placebo” megnevezést meg sem említve!). S köztudott, hogy a homeopátiás szerek (zöme!) ún. egyszerűsített eljárással kerül regisztrálásra[55]. A WHO[47] EU[48] és az Egyesült Királyságban de másut is közel azonosak a kritériumok[56]. Bárki rendelheti és alkalmazhat ilyen szert de az UK-ban az általános orvosoknak (GP) a homeopátia nem ajánlott[57]. Az alkalmazandó szabály szerint: 1) az expedált készítmény 1:10 000, vagy ennél nagyobb hígításban tartalmazhat homeopátiás szert. Expediáláskor tudatosítandó, hogy a homeopátia hatékonyságát semmilyen klinikai vizsgálat nem támasztja alá, 2) orvosi diagnózisra rendelt homeopátiás szerhez kötelező a rendelő orvos nevének feltüntetése, 3) a szert kiszolgáló gyógyszerész neve [56]. S legvégül: homeopátiás szer nem hirdethet terápiás indikációt! Ha ilyenre igényt tart, akkor a konvencionális szerekkel szemben támasztott hatásosság bizonyítása elvárt.

A homeopátiás szerek regisztrálásuk során megspórolják a konvencionális gyógyszerek fejlesztésénél megkövetelt, a hatásosságot igazoló nagyon költséges *klinikai vizsgálatokat*. Bevételeikből viszont olyan intenzív marketing tevékenységet folytatnak, ami „túlharsogja” a konvencionális orvoslás eredményességét. Igaz-e, hogy a homeopátiás szer olcsóbb? – Mihez képest? Áruk nagyjából olyan, mint a hatékony szereké. Ahhoz képest, hogy placebo-hatásúak, elég drágák! Hogy milyen betegségekre hatnak? –Bármilyenre! Mekkora a terápiás adag? Hagyományos gyógyszereknél van *dosis curativa* (legkisebb gyógyító adag) és *dosis toxica minima* (legkisebb toxikus

tünetet okozó adag). Homeopátiás szereknél e kifejezések értelmezhetetlenek. Okozhat-e mérgezést? – Mitől okozna? Mennyit ér? – Egy homeopátiás szernél egy alma is többet ér!

Kérdés, hogy miként viszonyuljon: az orvos az expediáló gyógyszerész és szakszemélyzet a homeopátiás szerekhez? Tudatosítani kell, hogy nem ismert olyan vizsgálati eredmény, amely egy homeopátiás készítményt a placebonál hatékonyabbnak talált volna! Tehát a tudományos alapokon nyugvó felvilágosításnak erre a tényre kell utalni még akkor is, ha ezáltal csökkentjük a beteg gyógyításba vetett hitét, s az e szerekhez is kiszolgáltatandó bizalmát[28,58]. Úgy véljük, hogy a betegnek a legteljesebb információt kell megadni, hogy annak birtokában dönthessen[22]! Sokan úgy vélekednek e kérdésről, ha valaki egy hiedelem alapján – a gyógyulása érdekében – „fizetni akar a vízért, vagy a cukorból készített tablettáért”, hát legyen szabad neki! Ezzel biztosított az „öngyógyítás szabadsága”[39,59]!

Érdemes lenne elgondolkodni egy ún. „nyitott-placebo” gyógyszerforma gyártásáról és forgalmazásáról. Ezáltal lehetővé válna egy „gyógyszerhelyettesítő” „anyaggal támogatott”, ártalmatlan (hatékony gyógyszert nem igénylő!), de a páciens által elvárt „placebo-terápia” megvalósulása[60]. Kérdés, hogy az előzőekben érintett őszinte betegtájékoztató, nem zárja-e ki e szer hatékonyságát? A gyógyítástörténetből ismert: a *Mithridatum* amit általános antidótumként évszázadokon át alkalmaztak, de hatása nem lehetett több mint placebo-hatás.

Széles társadalmi rétegek homeopátiáról kialakult és megcsontosodott véleményét nagyon nehéz megváltoztatni. Különösen akkor, amikor felelős döntéshozók és az evidencián alapuló konvencionális gyógyításra kiképzett szakszemélyzet is védelmezője és terjesztője ezen áltudománynak. Ha optimisták vagyunk, reménykedhetünk a tudomány diadalában, az eddigi a rossz tapasztalatok ellenére, ugyanis az űrhajózás korában: ma is vannak olyan kortársaink, akik a korongalakú, tengerben úszó Föld víziójában hisznek!

SIMON, L. and KATA, M.: *Homeopathy, survival of an alternative medication practice without any scientific evidence*

The „simile law” introduced by Hahnemann, the research and preparation of similes, as well as Hahnemann’s idea of diseases and curing are shortly discussed. Despite of the lack of any scientific evidence supporting this type of medications, homeopathy has been widespread and has remained popular until recently. The easy availability of homeopathic products, use them without any risks (side effects) but without any benefits are the key factors for their market position which will remain to play a significant role in the future too. Similarly, like some traditional and alternative methods which are used in combination in the integrative type of medications.

Szegedi Tudományegyetem, Gyógyszerésztudományi Kar, Szeged, Eötvös u. 6. – 6720.

Irodalom

- [1] https://en.wikipedia.org/wiki/Samuel_Hahnemann
- [2] <https://hu.wikipedia.org/wiki/Szignat%C3%BAratan>
- [3] https://sciencebasedmedicine.org/51-facts-about-homeopathy/http://www.who.int/medicines/areas/quality_safety/quality_assurance/resources/German_Pharmacopoeia.pdf
- [4] <http://www.hpus.com/>
- [5] <http://webprod.hc-sc.gc.ca/nhp/nd-bdipsn/atReq.do?atid=homeopathy>
- [6] <https://www.amazon.de/German-Homoeopathic-Pharmacopoeia-2014-Hom%C3%B6opathisches/dp/3804750680>
- [7] <http://www.hpus.com/what-is-homeopathy.php>
- [8] <http://www.hpus.com/HPCUS-Procedure-Manual-V6-0.pdf>
- [9] [https://www.nhp.gov.in/Homeopathic-Pharmacopoeia-of-India-\(HPI\)_mtl](https://www.nhp.gov.in/Homeopathic-Pharmacopoeia-of-India-(HPI)_mtl)
- [10] <https://homeopathyeuropa.org/regulatory-status/>
- [11] <https://homeopathyeuropa.org/indications-for-use/>
- [12] http://www.wholehealthnow.com/homeopathy_info/hahnemann_labs_preparation.html
- [13] <https://www.fda.gov/Drugs/DrugSafety/InformationbyDrugClass/ucm589282.htm>
- [14] <http://www.webhomeopath.com/uk/index.php>
- [15] <http://www.drpbanerji.com/consult.htm>
- [16] <https://homeopatia.info.hu/homeopatiás-szerek/arsenicum-album>
- [17] https://www.drlam.com/blog/homeopathy-gastrointestinal-support/?utm_source=Newsletter&utm_medium=Supplement&utm_campaign=181210
- [18] <http://edzardernst.com/2017/07/the-nhs-ban-of-homeopathy-and-what-the-uk-press-made-of-it-are-uk-journalists-slowly-learning/>
- [19] <https://health.spectator.co.uk/the-debate-about-homeopathy-is-over-these-verdicts-prove-it/>
- [20] <http://www.skeptid.com/homeo.html>
- [21] http://mta.hu/tudomany_hirei/homeopatia-hasznos-vagy-artalmas-uj-allasfoglalas-europai-tudosoktol-108033
- [22] https://en.wikipedia.org/wiki/Arndt%E2%80%93Schulz_r%C3%BCle
- [23] <http://www.angelfire.com/mb2/quinine/toxicity.html>
- [24] <https://www.health.harvard.edu/mental-health/the-power-of-the-placebo-effect>
- [25] <https://www.verywellmind.com/what-is-the-placebo-effect-2795466>
- [26] <https://www.livescience.com/42430-placebo-effect-half-of-drug-efficacy.html>
- [27] <https://www.nytimes.com/2018/11/07/magazine/placebo-effect-medicine.html>
- [28] <https://www.welt.de/gesundheit/psychologie/article166475799/Wie-der-Placebo-Effekt-uns-krank-macht.html>
- [29] <https://www.dukeintegrativemedicine.org/about/what-is-integrative-medicine/>
- [30] <https://www.mayoclinic.org/tests-procedures/complementary-alternative-medicine/about/pac-20393581>
- [31] https://www.medscape.com/viewarticle/905000?nlid=126227_4562&src=wnl_dne_181119_mscpedit&uac=105860SJ&impID=1805157&faf=1
- [32] https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Homeopathic_hospitals
- [33] <http://midus.wisc.edu/findings/pdfs/1670.pdf>
- [34] <https://www.marketresearchfuture.com/reports/homeopathy-market-4970>
- [35] <https://www.medgadget.com/2018/02/hom>
- [36] <https://www.bbc.com/news/health-34744858>
- [37] <https://publications.parliament.uk/pa/cm200910/cmselect/cmsctech/45/45.pdf>
- [38] <https://sciencebasedmedicine.org/taking-on-homeopathy-in-germany/>
- [39] <https://facultyofhomeopathy.org/latest-news/>
- [40] https://www.medscape.com/viewarticle/907249?nlid=126982_4562&src=wnl_dne_190107_mscpedit&uac=105860SJ&impID=1853670&faf=1
- [41] <http://homeopathyusa.org/support-our-work-make-a-donation.html>
- [42] <http://rd.springer.com/book/10.1007/978-3-642-20638-2/page/1a>
- [43] <https://facultyofhomeopathy.org/homeopathy-continue-included-swiss-national-health-insurance/>
- [44] <http://homeopathyeuropa.org/homeopathy-to-continue-to-be-included-in-swiss-national-health-insurance/>
- [45] https://www.medscape.com/viewarticle/904096?nlid=125829_4562&src=wnl_dne_181031_mscpedit&uac=105860SJ&impID=1786269&faf=1
- [46] <https://www.who.int/medicines/areas/traditional/Homeopathy.pdf?ua=1>
- [47] <https://homeopathyeuropa.org/education/>
- [48] https://www.easac.eu/fileadmin/PDF_s/reports_statements/EASAC_Homeopathy_statement_web_final.pdf
- [49] <https://homeopathyeuropa.org/homeopathy-in-practice/>
- [50] <http://www.blikk.hu/aktualis/belfold/magabol-kikelve-kiabalt-az-altudomany-kepviseloje-a-hirtv-ben/dtym2r3>
- [51] http://pharmaonline.hu/patika_management/cikk/visszafele-is-elsulhet-a-kormany-homeopatiaval-kapcsolatos-terve
- [52] <https://index.hu/techtud/egeszseg/2018/12/11/homeopatia-szabalyozas-gyogyszer-betiltas/>
- [53] <http://boards.medscape.com/forums?128@797.Z4OLay7lebk@.29f43985!comment=1>
- [54] https://en.wikipedia.org/wiki/Regulation_and_prevalence_of_homeopathy
- [55] <https://www.gov.uk/guidance/register-a-homeopathic-medicine-or-remedy>
- [56] <https://www.gov.uk/government/organisations/medicines-and-healthcare-products-regulatory-agency>
- [57] https://www.linkedin.com/pulse/why-placebo-real-medicine-deepak-chopra-md-official-/?trk=eml-email_feed_ecosystem_digest_01-recommended_articles-7-Unknown&midToken=AQEv393sbAwVzw&fromEmail=fromEmail&ut=2My3NAs6WSnUw1
- [58] <https://theness.com/neurologicablog/index.php/uk-ban-homeopathy/>
- [59] <https://www.sciencedaily.com/releases/2017/09/170926090532.htm>

Magyar Gyógyszerésztörténeti Társaság
www.gyogyszeresztortenet.hu
2023. 06. 12.

Ha a repertóriumokban felsorolt szerek nem elegendőek a kívánt terápiás cél elérésére, a már érintett elvek szem előtt tartásával készíthetnek más innovatív homeopátiás „gyógyszert”. Így került forgalomba a már érintett a Berliini Fal darabjaiból készült, a londoni *Ainsworths Pharmacy*-ban ajánlott *Berlini fal pilula* és más folyékony készítményei (Peter Russel: Berlin Wall Remedy Illustrates 'Radiculous' Homeopathy. „Berlin Wall pills”)¹. Mivel létezők: a Berliini Fal embereket zárt el Nyugat-Németországtól és a világ más részeitől, emiatt, a simile elv alapján, a „magányosság, a bezártság érzete” ellen, ill. „kapcsolatteremtés előmozdítására” javasolt a „Berlini fal-készítmény”. Figyelemre méltóak, az erősség és gyógyszerformától függő 18,60-108,00 Font közötti árak! Abszurd, de az előző gondolat alapján: egy jól őrzött börtön tégláiból lehetne talán még hatékonyabb „szimilét” készíteni: a „bezártság”, „izoláltság” érzete ellen! Vagy, vajon egy templom lépcsőjéből, kerítésének anyagából lehetne készíteni ateizmus elleni szert? De szabadjon még egy másik innovatív szert ajánlanunk: a magyar futballcsapatok vezetőinek és játékosainak! Használják: a francia világbajnok futballcsapat cipőiből (vagy más tárgyaiból) készített homeopátiás „gyógyszert” „kellően dinamizált” „magaspotenciálú” formában, hogy elősegítsék Nemzeti Válogatottunk eredményesebb szereplését!?

Válasz, a Gyógyszerészet Szerkesztőbizottságának elutasító véleményére

Nem értjük, hogy egy irodalmi összeállítás, a homeopátiáról – egy a múltban gyökerező, tudománytalan hiedelemről leírt vélemény – miért ne kerülhetne a szakmai közösség, vagy akár az egész lakosság látóterébe? Vagy ha nem, akkor milyen érvek alapján? Az, hogy nem rendezettek a jogszabályi előírások? Nos, az egész világon sem rendezettek! Valamennyi irodalmi tanulmányozáson alapuló összeállítás (esszéírás) szubjektív megítéléseken alapszik. A miénk sem más! Bár, igyekeztünk a kisértéseknek ellenállni, hogy ne csak a negatívumokat hangsúlyozzuk. Sajnos ez szándékunk ellenére sem sikerült, nem sikerülhetett. Ugyanis nincs a tudományos elvárásoknak is megfelelő bizonyíték, e gyógyítási módszer alátámasztására! De ha ez nem jelent semmit: az „alternatív realitások/igazságok”, vagy az „igazság-utáni” (post truth) létezés világában, akkor a Szerkesztőbizottságnak igaza van, s döntésüket elfogadjuk.

Mindketten, eddigi életünk legnagyobb részét a gyógyszerészet területén tevékenykedve töltöttük. Ebből adódóan kialakult némi rálátásunk és tapasztalatunk szakmánk, hivatásunk e területéről is. Nem érezzük megfellebbezhetetlennek a leírt gondolatokat. Ugyanakkor, érdeklődéssel olvasnánk, esetleg vitatkoznánk (?) azokkal az érvekkel, amik alapján a cikk aktualitásáról döntöttek. Úgy véljük, hogy a vita kedvezően hatna: a szakmai közvéleményre és ami még ennél fontosabb a társadalmi közgondolkodásra. Határozottan állítjuk, hogy a korszerű, és érvekkel alátámasztott konvencionális (allopátiás) gyógyszerek és gyógyszerelés is sok vitatható elemet tartalmaz. Ezek, – mivel a fejlődés irányában megtett de folyamatosan vitatott lépések – a homeopátiához nem hasonlíthatók!

Tudomásul vesszük: a Tisztelt Szerkesztőbizottság határozatát, de az a határozott véleményünk, hogy az elutasítás érvét, mely szerint a cikkben foglaltak „nem időszerűek” erősen vitathatónak tartjuk.

Szeged, 2019. május 20
Tisztelettel:

Dr. Simon Lajos Dr. Kata Mihály

Kedves Lajos!

Köszönöm. A soron következő szerkesztősi értekezletre a leveledet beviszem. Köszönettel,

Zoli

Vélemény

"Nem a homeopátiás készítmények forgalmáról biztosítjuk be a komplett családi nyugdíját, de megéreznénk, ha nem árusítanánk őket" - ezt felelte kérdésünkre egy észak-magyarországi kisváros gyógyszerésze.

A neve mellőzését kérve elmondta azt is, hogy vannak ugyan fenntartásai ezekkel a szerekkel kapcsolatban, de károsnak azért nem nevezné őket. "Azzal sosem áztatom a vásárlóimat, hogy a homeopátiának köszönhetően eldobhatják a botjukat vagy a szemüvegüket, de ha háziorvossal konzultálva e terápia mellett döntenek, azzal nincs semmi baj, szerintem " - teszi hozzá a fiatal szakgyógyszerész.

A francia HAS megszünteti a homeopátiás szerek támogatását, miután 24 féle betegségben vizsgálva őket hatástalannak bizonyultak. A Lyoni BOIRON állítja elő e szerek 60%-át és (évi term.: 600 M euró) és 3600 alkalmazottat foglalkoztat.

https://www.medscape.com/viewarticle/915023?nlid=130492_5363&src=wnl_dne_190703_mscpedit&uac=105860SJ&impID=2017349&faf=1

Franciaországban nem támogatják a homeopátiás szereket, mert hatástalannak. 1,2 mill. Alírást gyűjtöttek össze..

https://www.medscape.com/viewarticle/915432?nlid=130627_5363&src=wnl_dne_190712_mscpedit&uac=105860SJ&impID=2026932&faf=1

EU vélemény homeopátiáról, angol, francia, spanyol, német szabályozás. Az UK az Ausztrálnak megfelelő, a francia elutasító. De inkább a gazdaságosság mintsem a tudomány fogja megszüntetni a homeopátiát!! (Szabályozás: EU Directive 2001/83EC)

https://www.medscape.com/viewarticle/916128?nlid=130893_5404&src=wnl_dne_190730_mscpedit&uac=105860SJ&impID=2044817&faf=1

Peter Russel : Berlin Wall Remedy Illustrates 'Radiculous' Homeopathy. „Berlin Wall pils” hódít a homeopátia

https://www.medscape.com/viewarticle/917426?nlid=131345_5404&src=wnl_dne_190830_mscpedit&uac=105860SJ&impID=2078223&faf=1